

34. Perjantaina 28 p. toukokuuta

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Pöydällepanoavarten
esitellään:

1) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee erinäisiä valtion veroja kantoajan jälkeen maksettaessa suoritettavaa veron lisäystä. . . 644

2) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12 suurten maaomaisuuksien verottamista koskevan eduskuntaesityksen sekä erinäisten verotusta koskevien anomusehdotusten johdosta. "

Ainoa käsittely:

3) Ehdotus että Eduskunta antaisi suostumuksensa siihen, että Hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin Suomen ottamiseksi kansainliiton jäseneksi. "

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 17.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi: ed. Andersson, Elovaara, Estlander, Gebhard, J. A. Heikkinen, Hupli, Itkonen, Junes, Koivulahti-Lehto, Koivuranta, Lehtola, B. Leppälä, Niemi, Y. Pesonen, Raatikainen, Sarlin, Sihvo, Sinkko, Takkula, Thuneberg, Walkonen, Wuokoski ja Wuolijoki.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat seuraavat edustajat: ulkomaanmatkan takia toistaiseksi ed. Gebhard, Hupli, Niemi, Vuolijoki; sairauden takia lääkärintodistuksen nojalla ed. Heimonen toistaiseksi, samoin sairauden takia toistaiseksi ed. Thuneberg, Lehtola, Junes; virkatehtävien takia täksi ja huomiseksi päiväksi ed. Sihvo ja Kauppinen sekä ed. Andersson läheisen sukulaisen hautauksen takia täksi ja huomiseksi päiväksi.

Esitellään yksitellen seuraavien edustajain anomukset saada vapautusta eduskuntatyöstä, yksityisasiain vuoksi, nim. ed. Raatikaisen, Walkosen, Itkosen, Saarelaisen, Halmeen ja Jyskeen.

Puhemiehen ilmoitettua, ettei puhemiesneuvosto katso voivansa puoltaa mainittuja vapautuspyyntöjä, päättää eduskunta hyljätä ne.

Ed. Vainion välikysymys, joka koskee Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen kokouksen hajoittamista.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Vainion tekemä välikysymys.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Perjantaina kuluvaan toukokuun 14 päivänä hajoittivat poliisiviranomaiset täällä Helsingissä Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen perustavan kokouksen ja vangitsivat toistakymmentä kokouksen osanotta-

jaa. Ainoana ilmoitettuna syynä näihin viranomaisten toimenpiteisiin oli se, että puolue oli päättänyt liittyä n.k. Kolmanteen Internationalaleen.

Koska tämä poliisiviranomaisten menettely merkitsee perustuslailla turvattujen kansalaisvapauksien törkeää loukkaamista ja kun tapaus on laajoissa kansankerroksissa, ei vain kotimaassa vaan ulkomailla, herättänyt mitä kiusallisinta huomiota ja ankarinta paheksumista, siten suuresti vahingoittaen ja vaikeuttaen maamme sekä sisä- että ulkopoliittista asemaa, niin pyydän saada asianomaisen hallituksen jäsenen eduskunnalle vastattavaksi esittää seuraavat kysymykset:

1) Tapahtuiko puheenaoleva kokouksen hajottaminen ja vangitsemisten toimittaminen hallituksen tai jonkun sen jäsenen tietien ja suostumuksella;

2) jos Kolmanteen Internationalaleen liittyminen viranomaisten mielestä jo sellaisenaan oli rikoksellinen, m.m. vangitsemisiin oikeuttanut teko, niin mistä johtuu, etteivät saman kohtalon alaisiksi joutuneet kaikki kokoukseen osaaottaneet, kun kerran kokouksen puheenaoleva päätös oli aivan yksimielinen;

3) tuleeko hallitus puolestaan esittämään jonkun puolueen perustautumisen ja toiminnan siitä syystä, että puolue on liittynyt tai otaksuttavasti liittyy n.k. Kolmanteen Internationalaleen; sekä

4) jos puheenaolevan kokouksen hajottaminen ja vangitsemisten toimittaminen hallituksen mielestä oli poliittisesti epäviisas ja pätevää oikeudellista perustusta vailla oleva teko, niin mihin toimenpiteisiin hallitus on sen johdosta ryhtynyt tai aikoo ryhtyä?

Helsingissä, toukokuun 28 päivänä 1920.

V. Vainio.

Puhemies: Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Pöydällepanot:

1) Erinäisiä valtion veroja kantoajan jälkeen maksettaessa suoritettavaa veronlisäystä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13 esitellään ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pannaan pöydälle iltastuntoon.

2) Suurten maaomaisuuksien verottamista koskevan eduskuntaesityksen sekä erinäisten verotusta koskevien anomusehdotusten

johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

3) Ehdotuksen, että eduskunta antaisi suostumuksensa siihen, että hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin Suomen ottamiseksi kansainliiton jäseneksi

sisältävän hallituksen esityksen n:o 17 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja t k u v a a n a i n o a a n k ä s i t t e l y y n .

Puhemies: Jatketaan asian käsittelyä, joka keskeytyi 8 päivänä toukokuuta. Silloin tehdyt ehdotukset otetaan nyt huomioon.

Keskustelu:

Ed. Keto: Kysymys kansojenliittoon yhtymisestä on vaikeimmin ratkaistavia pulmia. Se, joka ei tahdo asiassa kulkea ajattelemattomana joko puoltajain tai vastustajain laumassa, vaan haluaa yksityiskohtaisesti perehtyä kysymyksen kaikkiin puoliin ja vetää kaikki johtopäätökset, on pakotettu kantaa etsiessään tekemään siksi monia päätelmiä ja otaksuvia kansainvälisten suhteiden vastaisesta kehittymisestä, että harhapäätelmien vaara on erinomaisen lähellä. — Kysymys, joka varsinkin sosialistin vastattavaksi heti astuu, on seuraava: Onko ylipäänsä mahdollista ajatella sel-

laista laitosta kuin kansainliitto, joka saisi tehtäväkseen rauhallista tietä ratkaista kansainväliset riitaisuudet, niin kauan kuin kapitalistinen tuotantotapa pysyy vallitsevana maailman johtavissa suurvalloissa? Työväen keskuudessahan on hyvin kansanomainen sellainen järkeily, jota täällä jo ed. Lahermakin on muka ainoana sosialistisena esittänyt ja joka käy siihen suuntaan, että niin kauan kuin kapitalistinen tuotantotapa pysyy voimassa, tulee kapitalististen maiden välillä olemaan taistelua menekkimarkkinoista, joka taistelu luonnonlainomaisella voimalla tulee aina päättymään aseelliseen loppusuoritukseen.

Tämän johtopäätöksen paikkansapitävyyttä tuntuu todistavan eritoten kapitalistisen tuotantotavan viimeaikainen kehitys.

Kapitalismin viime aikaisimman, uusimman vaiheen tunnusmerkkinä voipi mainita, että suurten kapitalististen maiden teollisuudessa oli ennen maailmansotaa painopiste siirtynyt kutomateollisuudesta n.s. raskaaseen teollisuuteen (kivihiili- ja rautateollisuuteen) jota oli päässyt hallitsemaan suurpankkeihin keskittynyt finanssipääoma. Näitten piirien edut vaativat korkeatullisuojelepolitiikkaa ylimääräisten liikevoittojen turvaamiseksi, mikä politiikka oli omiansa kärjistämään eri maitten välisiä vastakohtia useinkin likelle kiehumapistettä. Mutta lisäksi oli tälle finanssipääoman valtakaudelle ominainen toinen pyrkimys, mikä oli vielä vaarallisempi maailmanrauhalle, nimittäin imperialismi. Se pyrki hankkimaan asianomaisille maille alusmaita, jotta finanssipääoma saisi sijoitusmahdollisuuksia. Imperialismin politiikkaa kannattivat joka maassa laajat väestökerrokset ulkopuolella niittenkin piirien, joitten suoranaisten ryhmätujen mukaista tuo politiikka oli. Ennen kaikkea voi kaikkialla huomata, kuinka suurmaanomistajaluokka teki liiton kaivos- ja rautateollisuusherrojen kanssa. Mutta finanssikapitalismin ideologia, yhdistettyjen maatalous- ja suojeleustullien teoria ja imperialismin oppi voitti puolelleen laajoja piirejä muistakin yhteiskuntapiireistä aina noitten suurten kapitalististen maitten työväestöä myöten. Tämä on ollut ymmärrettävissä, sillä tuo politiikka merkitsi koko kansalle uutta kehitystä ja lupasi yhteiskunnalle menestystä ja hyvinvointia. — Kellään sosialistilla ei ole tietysti pienintäkään

epäilystä siitä, etteivätkö nuo imperialistiset voimat vielä maailmansodan jälkeen jäisi elämään. Onhan meillä tällä hetkellä melkein jokapäiväistä havainto-opetusta siitä, kuinka nuo voimat ohjaavat maailmansodan voittaneitten suurvaltojen politiikkaa tällä hetkellä. Nuo valathan liittävät entisiin alusmailhinsa ja vaikutuspiireihinsä uusia suunnattomia alueita. Näemme myöskin joka päivä, kuinka samantaiset pyrkimykset, joskin pienemmässä mittakaavassa, elähyttävät pienempiä valtioita. Saamme alituisesti kokea, kuinka valmiit kaikki nuo valtiot ja lähinnä juuri pikkuvalliot ovat asevoimin ajamaan aluevaltauksellisia pyrkimyksiä.

Mutta kun on ratkaistava suhtautuminen kansainliittokysymykseen, ei suinkaan kosketeta asian ytimeen, jos todetaan näitten imperialististen pyrkimysten olemassaolo tai suorastaan niitten ratkaiseva vaikutusvalta suurten johtavien valtioiden politiikkaan tällä hetkellä. Ei, vaan kysymyksen ydin on vastauksen saaminen kysymykseen, tulevatko nuo imperialistiset voimat johtamaan kapitalistista valtioiden politiikkaa yleensä niin kauan kuin kapitalistinen tuotantotapa pysyy pystyssä ja tulevatko suurvaltojen väliset ristiriidat välttämättömästi johtamaan vieläkin kerran aseelliseen yhteentörmäykseen, vaan eikö ole mahdollista ajatella kansainvälisten selkkauksien ratkaisua rauhallisoin keinoin. — On selvää, että niin kauvan kuin kapitalistinen tuotantotapa pysyy pystyssä ei suinkaan ole milloinkaan mahdotonta, etteivätkö suurvaltojen väliset ristiriidat, imperialistiset pyrkimykset vielä saata purkautua uudeksi maailmansodaksi. Tämä mahdollisuus on sängen suuri varsinkin kun ottaa huomioon, että maailmansodan tiliselvittely on ollut mahdollisimman huono. Ei Europassakaan tulla läheskään järjestämään valtiollisia oloja sellaisiksi, että sodan aiheet poistuisivat. Valtioiden rajat esimerkiksi eivät tule kulkemaan kansallisuusrajoja myöten sielläkään, missä se haitatta voisi tapahtua. Irredentat voivat yhä edelleenkin aiheuttaa uusia sotia. Vielä enemmän tulee sodan aiheita olemaan Europan ulkopuolella, jossa lukuisia kansallisuusrajoja ja kansallisuusosia joutuu jäämään europalaisista suurvalloista riippuvaksi. Nämä kansallisuudet ja kansallisuusosat tulevat pyrkimään vapautumaan europalaisesta herru-

desta. Tällaisesta saattaa myöskin seurata kansainvälisiä aseellisia yhteenlörmäyksiä.

Mutta kuitenkin olisi järjetöntä väittää, että uuden sodan syntyminen olisi mikään luonnonlainomainen välttämättömyys. Huonosti ovat ne sosialistit ymmärtäneet nykyajan taloudellisessa järjestelmässä esiintyviä voimia, jotka ovat pitäneet äskeistä maailmansotaa luonnonlainomaisena välttämättömyytenä ja vielä huonommin ymmärtäneet maailmansodan, taloudellisia voimia ja poliittisia tendenssejä ja pyrkimyksiä, jos he ilman muuta otaksuvat mahdottomaksi estää vastaisia sotia, vaikkapa kapitalistinen tuotanto tulisi maailmansodan jälkeen säilymään. Niin ei suinkaan ole asian laita. Imperialistiset pyrkimykset eivät ole suinkaan sillä tapaa kapitalismin olemukseen kuuluvia, että ne pääsisivät kaikkialla ilman muuta voitolle ohjaamaan kapitalististenkaan valtioiden politiikkaa siinä määrin, että ne johtaisivat ehdottomasti suurvaltain välisiin aseellisiin yhteenlörmäyksiin. Kaikkialla näet kapitalismi kehittää itsessään myöskin sellaisia voimia, jotka vastustavat imperialistisia pyrkimyksiä. Tärkein anti-imperialistinen tekijä on tietysti proletariaatti. Sen vaikutusvalta oli jo ennen maailmansotaa suuri ja vielä suurempi on se oleva maailmansodan jälkeen, kun se niissäkin maissa, joissa se ennen sotaa ei ollut poliittisesti järjestynyt, on nyt luonut voimakkaita poliittisia järjestöjä selvine anti-imperialistisine ohjelmineen. Mutta myös eräissä pikkuporvariston ja sivistyneistön, jopa varsinaisissa porvaristopiireissäkkin kasvaa vastarinta toisten porvaristo- ja maanomistaja-ainesten imperialistisia pyrkimyksiä vastaan. Näistä pyrkimyksistä lausuu tunnettu sosialistinen teoreetikko Kautsky, joka kuitenkin on toiselta puolen erikoisen perinpohjaisesti paljastanut kapitalismin luomia imperialistisia pyrkimyksiä: „Kaavamaiset politikot, jotka luulevat, että sen, mitä kerran on ollut olemassa, täytyy aina niin olla, pilkkaavat porvarillisen rauhanliikkeen pyrkimyksiä aseiden riisumiseen ja välitystuomioistuihin nähden, koska tuo rauhanliike kauan aikaa oli vain muutamien yhtä harmittomien kuin voimattomienkin ihmisystävään viatonta haaveilua. Eivät he huomaa niitä realisia ehtoja, jotka jo ennen maailmansotaa tekivät porvarillisen rauhanliikkeen mahtitekiäksi, joka pakotti imperialismiin myönnä-

tyksiin ja joka särkei pyrkimyksen yhtenäisen porvarillisen taantumuksellisen joukon muodostamiseksi.” Näin Kautsky. Ja täytyy tunnustaa, että niitä politikaita, jotka arvostelevat muuttuneita oloja vanhojen ja opittujen kaavojen mukaan, niitä ei puutu Suomen sosiaalidemokraattisesta puolueestakaan. Vielä on tosin, se myönnettäköön, vaikea muodostaa itselleen selkeätä yleiskäsitystä siitä, mitenkä lähimpien aikojen poliittinen kehitys tulee kulkemaan. Emme edes voi sanoa, tuleeko kapitalismi pelastautumaan siitä kaaostilasta, johon siinä itsessään asuvat voimat ovat sen saattaneet. Mutta yhtä vaikeata on myös ennustaa, minkälainen tulee kapitalististen valtioiden politiikka olemaan, jos kapitalistinen tuotanto tulee elossa pysymään. Saattaa olla, että imperialistiset ja militaristiset voimat tulevat hallitsemaan näitä valtioita niin kauan, kunnes niissä työtekevät yhteiskuntaluokat pääsevät valtiovallan peräsimen tehdäkseen lopun militarismista ja imperialismista. Kuten jo olen viitannut, saattaa toinenkin kapitalismin kehitys kuitenkin olla mahdollinen. Kuten Kautsky lausuu eräässä tutkielmassaan, „jo viime vuosina ennen sotaa on esiintynyt joukko oireita, jotka viittaavat siihen, että imperialistinen politiikka tulee tekemään vararikon, ennenkuin itse kapitalismi ylipäänsä”. On nytkin useita ilmiöitä, jotka viittaavat tällaisen kehityksen mahdollisuuteen. Ei ole suinkaan mikään todellisuuden vastainen otaksunta, että maailmansotaa tulee seuraamaan melkoinen asevarustelujen supistaminen. Maailmansotahan on vaikuttanut, että ne valtiot, jotka olivat tähän saakka hyökkäävän militarismin ja hyökkäävän imperialismiin päämaat, nimittäin Saksa, Itävalta-Unkari ja Venäjä, ovat todennäköisesti kadottaneet mahdollisuuden ajaa imperialistista politiikkaa vahvaan armeijaan nojaten. Itävalta-Unkari on muuttunut joukoksi kilpailevia pikkuvaltioita. Saksan sotavoima on rauhansopimuksessa rajoitettu 100,000 mieheen, ja Venäjä, ainakin jos neuvostohallitus siellä tulee pysymään pystyssä, tulee siirtymään kansanmiliisiin. Näin ollen on toisilta suurvalloilta poistunut näennäinenkin aihe pitää yllä suuria seisovia armeijoja muka toisten maailmanvaltioiden hyökkäyksen varalta. Niinpä huomaammekin — päin vastoin, kuin mitä eräät kaavapolitikot ovat ennus-

telleet —, ettei Englannissa enempää kuin Yhdysvalloissakaan tulla ottamaan yleistä asevelvollisuutta käytäntöön, joskin niissä kummassakin marinismi, laivastomilitarismi ainakin tällä hetkellä näyttää vielä tulevan voimakkaana säilymään. Ei ole myöskään epätodennäköistä, että Ranska tulee olemaan pakotettu supistamaan seisovaa sotajoukkoa ja lyhentämään sotaväen harjoitusaikaa. Siihen sitä, kuten muitakin valtioita, tulee pakottamaan jo yksistään kansantaloudellinen välttämättömyys. Jos aseista riisumisesta tulee tosi, edellyttää se myös, että tämän kansainvälisen aseista riisumisen mukana tullaan tarvitsemaan kansainvälisten suhteiden järjestämistä rauhallisilla keinoilla. Se edellyttää, että on luotava kansainvälisiä laitoksia, jotka rauhallista tietä järjestävät kansainvälisiä suhteita. — On olemassa muitakin kehityspyrkimyksiä, jotka tulevat, jos ne pääsevät toteutumaan, supistamaan kansainvälisten selkkausten mahdollisuutta. Ei suinkaan ole nimittäin myöskään epätodennäköinen se otaksuma, että maailmansodan jälkeen johtavat teollisuusvaltiot ovat pakotetut luopumaan siitä korkeatullisuoje-lusjärjestelmästä, johon ne varsinkin Keski-Euroopassa olivat tulleet. Tähän tulokseen saattaa johtaa monet ilmiöt. Elintarpeiden ja raaka-aineiden tavattomasta kallistumisesta johtuu teollisuusväestön vastarinnan kasvaminen. Monissa maissa on tapahtunut agraaritulojen suosineen suurmaanomistajaluokan heikkeneminen. Vapaakauppa, jos se pääsee toteutumaan, tulee suuresti supistamaan uuden maailmansodan mahdollisuutta. Tällaiset kehitystendenssit, jos ne vain toteutuvat, ne ottavat pohjaa niiltä pyrkimyksiltä, jotka vastedeskin tahtovat ratkaista valtioiden väliset erimielisyydet asevoimalla. Jokaisen on, kuten jo sanoin, vielä toistaiseksi vaikea mennä ennustamaan, tulevatko nuo rauhaa säilyttävät pyrkimykset olemaan kyllin voimakkaat estääkseen vastaiset aseelliset selkkaukset, joita — toistan vielä kerran — aina pyrkii syntymään, niin kauan kuin pysyy voimassa kapitalistinen tuotantotapa, jonka olemukseen kuuluu eri maiden kilpailu tavarain menekistä ja pääoman sijoitusalueista. Mutta vaikkapa ei kävisikään niin, että kapitalistinen tuotantomuoto muuttuisi siihen suuntaan, että läheisessä tulevaisuudessa militarismi vähenisi ja tullisuoje-luspolitiikasta luovuttaisiin,

niin sittenkään ei ole varmaa, etteivätkö ne voimat, jotka kussakin maassa vastustavat kansainvälisten riitaisuuksien aseellista ratkaisua, ole nyt jo tarpeeksi voimakkaita estääkseen aseelliset yhteen-törmäykset. Tästä asiasta lausuu Kautsky eräässä kirjoituksessaan: „Demokratia antaa niille, jotka harrastavat maailmanrauhaa, ratkaisevissa valtioissa ylivallan jo sielläkin, missä proletariaatti ei ole kyllin voimakas yksin hallitsemaan”.

Edellä lausumallani olen tahtonut tulla siihen, että ajatus kansainliitosta, jonka tehtävänä olisi m.m. kansainvälisten riitaisuuksien ratkaiseminen ilman aseihin turvautumista, ei ole aate, joka olisi kuolemaan tuomittu kapitalistisenkaan tuotantotavan valitessa. Samaa lausuu sosialistisen internationalen viime vuonna Bernissä pidetyn konferenssin päätöslauselma: „Maailmansota on tehnyt sosialistisen ihanteen kansainliitosta nykyään kiireelliseksi tehtäväksi myös ei-sosialistisille poliitikoille. Se on näyttänyt että sotilaallisen tekniikan ja liikenteen ollessa niin kehittynyt kuin nykyään, jokaisella sodalla on taipumus jakaa maailma kahteen leiriin, jotka taistelevat toisiaan vastaan kaikilla hävityksen hirmuisimmilla aseilla. Tämä onnettomuus voidaan vain torjua luomalla kansainliitto.”

Mutta ne, jotka vastustavat Suomen liittymistä nykyiseen kansainliittoon, ne väittävät, että he voivat tunnustaa kaiken ylläsanotun oikeaksi, mutta että se kansainliitto, joka luotiin Versaillesin rauhansopimuksessa, ei se ole sellainen kansainliitto, joka olisi kykenevä täyttämään ne tehtävät, joita todellisen kansainliiton tulisi täyttää. Ja myönnettävähän onkin, että nykyinen kansainliitto ei suinkaan täytä todellisen kansainliiton ihannetta, niin että suurin osa siitä arvostelusta, jota ed. Helo vastalauseessaan harjoittaa tämän kansainliiton suhteen, on epäilemättä oikeutettu. Liiton puutteellisuksiahan on ensinnäkin, että se ei ole yleinen. Ulkopuolelle jäävät voitettut keskusvallat ja Neuvosto-Venäjä. Liiton rakennehan on epäkansanvaltainen. Liiton neuvostolla on liian suuri valta. Se ei ole pelkkä edustajakokouksen toimeenpaneva elin, niinkuin sen tulisi olla, ja sitäpaitsi tuon neuvoston kokoonpano on kohtuuton. Edeltäksinhän on pidätetty tässä sopimuksessa viisi paikkaa yhdeksästä paikasta sodan voittaneille suurvalloille. — Mutta ky-

symys ei kuitenkaan ole sittenkään siitä, onko se kansainliitto, joka Versaillesen perustettiin, hyvä vai huono. Kyllä kai me tässä huoneessa olemme yksimielisiä siitä, että tuo liitto on huono. Vaan kysymys on siitä, onko tuo liitto taantumuksellinen ja edistysvastainen luomus ja toiseksi, syn-tyykö todellinen kansainliitto vain sillä tavalla, että ne valtiot, jotka eivät ole vielä tuohon liittoon sitä perustettaessa päässeet yhtymään, jäävät sen ulkopuolelle, vai syn-tyykö se sillä tavalla, että nuo valtiot menevät tuon liiton sisälle koettaakseen vaikut-taa muutoksia tuon liiton olemuksessa.

Kun lähtee tarkastelemaan sitä seikkaa, onko tuon liiton rakenne todella niin huono, että se on merkittävä taantumukselliseksi ja edistysvastaiseksi, sellaiseksi, joka tekee mahdottomaksi vastaisten kansainvälisten selkkausten järjestämisen oikeuden ja koh- tuuden vaatimuksen mukaan, niin minun on suoraan myönnettävä, että liittosopimuk- sessa on varsinkin eräs artikla, joka tuntuu erinomaisen arveluttavalta ja joka helposti voinee muuttua taantumukselliseksi aseeksi. Se on 10 artikla, jossa liiton jäsenet sitou- tuvat kunnioittamaan ja ulkonaisilta hyök- käyksiltä puolustamaan kaikkien liiton jä- senten alueellista koskemattomuutta ja ole- massa olevaa poliittista riippumattomuutta. Jos tämä artikla käsitettäisiin kirjaimelli- sesti, silloin olisi todella kansainliitto toinen pyhä allianssi, joka tarkoittaisi pysyttää status quo'n nykyisen asiointilan ja tehdä mahdottomaksi valtioitten alueelliset muu- tokset. Jos liiton luonne olisi tällaiseksi käsitettävä, olisi siltä riistetty yksi todelli- sen kansainliiton oleellisempia tehtäviä, sillä kuten Kautsky lausuu eräässä tutkiel- massaan kansainliitosta, „riitakysymyksiä pienten idässä muodostuneitten valtioitten välillä ei tule rauhankaan tultua puuttu- maan. Ei ole otaksuttavissa, että siellä on- nistuttaisiin luomaan lopullista olotilaa, jossa kaikki olisivat tyytyväisiä. Myös erehdykset rajoja vedettäessä ovat mahdolli- sia, samoin kuin mielipiteiden muutokset, niin pian kuin sodan synnyttämä kiihtymys ja viha on ohi. Tuo voisi aiheuttaa alitui- sen pyrkimyksen rauhan tarkistamiseen ja siten alituisen sotatilan tai kuitenkin alitui- sen sodan vaaran, kuten oli viimeisinä vuo- sina ennen sotaa Balkanilla, jolle perusteta- laitoksia, jotka tekevät mahdolliseksi asiain ratkaisun välitystuomioistuinten avulla ja

joiden takana on kansojen kokonaisuus, niin että yhdenkään valtion päähän ei saattaisi pälkähtää asettua tätä ylivoimaa vastaan.” Mutta kuten hallituksen perusteluissakin huomautetaan, ei tarvitse käsittää liitto- sopimuksen 10 artiklan sanamuotoa niin ahtaasti, että se tekisi mahdottomaksi kaik- kien muutosten aikaansaamisen kansain- väliseen asemaan. Onhan selitetty sopi- muksen laatijain taholta nimenomaan, että kansainvälisten suhteiden järjestely saattaa tulla kysymykseen. Tähän antaakin sopi- muksen 19 artikla nimenomaan oikeuden. Siinä lausutaan: „Edustajain kokous voi aika-ajoin ehdottaa liiton jäsenille, että ote- taan uudelleen tutkittavaksi sopimukset, jotka ovat käyneet soveltumattomiksi, kuin myöskin sellaiset kansainväliset suhteet, joiden jatkuminen voisi olla vaarana maail- manrauhalle.” Nimenomaan on myöskin painostettava, ettei kansainliiton apuun 10 artiklan perusteella voida vedota kysymyk- sen ollessa kansallisista tai muista liikkeistä valtorajojen sisäpuolella, vaan tarkoittaa tämä 10 artikla antaa valtiolle suojaan ulkoa- päin tulevia valloitusyrityksiä vastaan. Kuitenkin on sanottava, että oikeutta ryh- tyä rajojen rauhalliseen järjestelyyn on vas- taisuudessa pyrittävä selventämään ja teh- tävä helpommaksi kuin nyt, jolloin yksimie- lisyyden vaatimus liiton päätöksiä tehtäessä on tavattoman suurena esteenä liiton me- nestykselliselle toiminnalle mainitussa suh- teessa.

Eräs väite, joka usein tehdään nykyistä kansainliittoa vastaan, on se että se on voit- tajavaltioitten perustama takuulaitos Ver- saillesin väkivaltarauhan turvaamiseksi. Tämä väite ei pidä paikkaansa kylmän tosiasiain tarkastuksen edessä. Sopimuk- sessa ei puhuta mitään liiton jäsenten vel- voittamisesta valvomaan Versaillesin sopi- muksen noudattamista, mutta sen sijaan tar- joo liitto jo mainitussa 19 artiklassa kei- non, jolla voidaan saada mainittu Versail- lesin sopimus tarkistetuksi, joskin, kuten jo äsken huomautin, liiton nykyinen rakenne, ennenkaikkea vaatimus yksimielisyydestä, ennenkuin liiton päätökset voivat syntyä, tekee tämän Versaillesin sopimuksen tarkis- tuksen vaikeaksi. Tämä määräys yksimie- lisyydestä useimpia liiton päätöksiä teh- täessä antaa tilaisuuden turmiolliseen jar- rutukseen. Sen lisäksi vaikeuttaa Versail- lesin sopimuksen tarkistamista se seikka,

että sopimusten tarkistus tulee yleensä suoritettavaksi harvoin kokoontuvassa suuressa ja sekalaisessa edustajakokouksessa. Näin ollen ei ole suinkaan liikoa toivottava Versaillesin sopimuksen välittömään perinpohjaiseen tarkistukseen nähden. Edustajainkokouksen enemmistön mielipiteellä tulee kyllä olemaan painostava merkitys myöskin voittajavaltioiden yleiseen mielipiteeseen siihen suuntaan, että näissäkin maissa saatetaan suostua Versaillesin sopimuksen tarkistukseen, mutta niinkuin sanottu, ehdotomia takeita ei tässä suhteessa nykyään liiton rakenne voi antaa. Joka tapauksessa on painostettava sitä seikkaa, että nyt jo on olemassa varsin voimakas porvarillinenkin mielipide ympärysvalloissa, varsinkin Englannissa, Versaillesin sopimuksen tarkistamisen hyväksi, mistä mielipiteen muutoksesta toivottavasti jo piakkoin Spaan konferenssissa koituu eräitä lievennyksiä Saksalle Versaillesin sopimukseen nähden. — Tahdon tässä yhteydessä huomauttaa eräästä seikasta, jonka pitäisi olla verrattain ratkaiseva Suomenkin sosialidemokratian määrätessä kantansa kansainliittoon liittymiseen nähden. Mikäli olen voinut ymmärtää, toivovat Saksan sosialistit, että Versaillesin sopimus on muutettava ei turvaamalla aseelliseen väliin selvittelyyn, vaan rauhallisten neuvottelujen avulla. Tässä rauhallisessa Versaillesin sopimuksen tarkistamisessa saksalaiset toivovat saavansa apua ja tukea kansainliitolta. Tämä on tietäkseni juuri erikoisesti Saksan riippumattomien sosialistien kanta. Vain äärimmäiset kommunistis-syndikalistiset ainekset pitävät aseellista ratkaisua ainoana tienä Saksan vapauttamiseksi ympärysvaltioiden taloudellisesta ja poliittisesta vallanalaisuudesta. En ymmärrä niin ollen, minkä palveluksen Suomi tekisi Saksalle, jos se kieltäytyisi menemästä mukaan kansainliittoon, jossa se kuitenkin voi korottaa äänensä ympärysvaltioiden imperialistista mahtia vastaan. — Kuten jo olen tehnyt, niin tahdon vielä kerran painostaa, etten ole suinkaan liian optimistinen Versaillesin sopimuksen välittömään tarkistukseen nähden. Pääasia onkin minulle määrätessäni kantani kansainliittoon liittymiseen nähden, että nykyinenkään kansainliitto ei ole millään tavalla Versaillesin rauhan takaaja, vaan että se päinvastoin todennäköisesti tulee harjoittamaan painostusta Versaillesin sopimuksen tarkistamiseksi Saksan hyväksi.

Näin ollen minusta on selvää, että tämä nykyinenkään kansainliitto ei ole syntynyt turvaamaan Versaillesin väkivaltarauhaa. Ei, kyllä kansainliitto on nykyäänkin syntynyt toisessa tarkoituksessa. Se on myönnytys sille yleiselle mielipiteelle, joka maailmansodan aikana pääsi ylivoimaiseksi myöskin useissa ympärysvaltain maissa, nimittäin sille mielipiteelle, että sellainen hirmuinen onnettomuus, joka maailmalle koitui keskusvaltain edesvastuuttoman sodan aloittamisen kautta, on tehtävä mahdollottomaksi vastaisuudessa. Tämä mielipide sehän oli erikoisen voimakas tuohon aikaan Amerikan Yhdysvalloissa ja sieltähän kansainliiton aate lähinnä, mikäli sillä oli poliittista kantavuutta, lähti. Kautsky on eräässä kirjassaan todistanut, kuinka Wilsonin kansainliiton politiikka oli sopusoinnussa Yhdysvaltain eräiden porvarillistenkin luokkain etujen ja ideologian kanssa. Tuon ajatuksen Wilsonin pakotuksesta hyväksyivät toisetkin voittajavaltiot. Niissäkin oli syntynyt voimakas yleinen mielipide porvarillisissakin piireissä, että sellainen onnettomuus kuin äskeinen maailmansota on saatava keinoilla millä hyvänsä vältetyksi. Niiden hallitusten oli annettava perää tälle yleiselle voimakkaalle mielipiteelle. Mutta sen vuoksi, että ajatus kansainliitosta oli ristiriidassa eräiden voittaneiden maiden, ennen kaikkea Ranskan ja Englannin eräiden poliittisten piirien imperialististen aatteiden ja tarkoituserien kanssa, ei tästä liitosta syntynyt sellaista, kuin millaiseksi todellisen kansainliiton olisi pitänyt tulla. Tuloksena näiden vastakkaisen pyrkimysten taistelusta oli kompromissi, jossa eräät voittajavaltiot ovat mahdollisuuden mukaan koettaneet valvoa, että niille säilytettäisiin mahdollisimman paljon vaikutusvaltaa liitossa ja että liitto toiselta puolen tulisi mahdollisimman merkityksettömäksi ja heikoksi. Edellisestä pyrkimyksestä johtuu liitosopimuksen määräys, että neuvoston yhdeksästä jäsenestä on viisi oleva voittaneiden suurvaltain jäseniä, jälkimmäisestä pyrkimyksestä johtuu vaatimus yksimielisyydestä liiton päätöksiä tehtäessä. Kuitenkaan, sitä tahtoisin painostaa, ei edellinenkään määräys tee liittoa suinkaan miksiäkään voittajavaltioiden tahdottomaksi aseeksi. Ensiksi on muistettava, että sen jälkeen, kun Yhdysvallat todennäköisesti tulevat jäämään liiton ulkopuolelle, on suurvalloilla neuvos-

tossa oleva vain neljä edustajaa, muilla valloilla viisi, mikä siis merkitsee näille jälkimmäisille enemmistöä. Mutta vaikkapa alkuperäinen suhdekin olisi säilynyt muuttumattomana, niin pelko suurvaltain yhteisestä painostuksesta olisi ollut liioiteltu. Suurvaltain edut ovat nimittäin keskenään ristiriitaiset. Nuo vallat tulevat esiintymään hajanaisina kansainliiton neuvostossa. Ryhmitys kansainliiton neuvostossa ei tule suinkaan tapahtumaan siten, että toisella puolella olisi suurvallat, toisella puolella keskikokoiset ja pienet vallat, vaan tulee ryhmitys kulkemaan kokonaan toisia linjoja myöten. Käsitykseni muuten onkin, että tapahtumain kehitys tulee kulkemaan siihen suuntaan, että kansainliitossa keskikokoisten ja pienten kansain enemmistö ja samalla myös kansainliiton enemmistö tulee useissa kysymyksissä muodostamaan yhteisen rintaman juuri eräitä suurvaltoja vastaan, kun on torjuttava näiden pyrkimys pienten kansain holhoamiseen. Tässä mielessä minä näen ilolla, että on muodostunut platformu pienten kansain yhteistöminnälle, jolla ne voivat torjua suurvaltain orjuuttamispyrkimykset.

Vieläpä siinäkin tapauksessa, että neuvostossa olisi viisi suurvaltain edustajaa ja neljä muiden valtain edustajaa, on olemassa takeita siitä, että suurvallat eivät voi yksipuolisesti ajaa tahtoaan. Suojana on se liittosopimuksen määräys, että neuvoston päätösten tulee olla yksimielisiä. Pienten valtain edustajat voivat siis vähemmistönäkin ollessa tehdä tyhjäksi suurvaltain mahdolliset yritykset samalla niille sietämätöntä kansainvälistä politiikkaa. Joka tapauksessa on keskikokoisten ja pienten valtioiden edustus oikeus kansainvälisiä asioita järjestettäessä nykyisen kansainliiton neuvostossa edistysaskel tähänastisesta asiaintilasta, jolloin suurvallat ovat keskenään itsevaltiaasti järjestäneet kansainvälisiä oloja kutsuen mukaan ainoastaan ne valtiot, joita riita on koskenut. Nyt kun kansainvälisten asioiden järjestely siirtyy kansainliitolle, tulee näiden pientenkin valtioiden edustajia aina olemaan mukana silloin, kun kansainvälisiä asioita kansainliiton elimissä järjestellään.

Että nykyinenkään kansainliitto ei sovellu hyvästi niiden imperialististen ja militarististen voimien tarkoituksiin, jotka tällä haavaa johtavat eräiden suurvaltain politiikkaa, se on tosiasia, jonka pitäisi pakottaa

miettimään niitä sosialidemokraatteja, jotka vastustavat meidän maamme liittymistä kansainliittoon. Niin on kuitenkin asian laita. Joitakuita viikkoja takaperin tiesivät ulkomaiset lehdet kertoa Ranskan tehneen esityksen Englannille, että kansainliiton neuvoston ohella olisi edelleen säilytettävä se voittajavaltioiden pääministerien muodostama korkein neuvosto, joka nyt on yksinvaltiaasti puolentoista vuotta maailman kohtaloita säätänyt, muodostamalla aikaa myöden tätä korkeinta neuvostoa sillä tavalla, että siinä myöhemmin tulisivat edustetuiksi myöskin Saksa ja Venäjä. Kerrotaan, ettei Englannin pääministeri ole suinkaan kuuro tälle ehdotukselle. Ehdotuksen takana on ilmeisesti tieto siitä, että kansainliitto nykyisessä muodossakaan ei ole käytettävissä liittolaisten tarkoituksiin. Siitä johtuu, että nykyiset johtavat ympärysvallat Ranska ja Englanti vastenmielisesti luovuttavat kolmenmiehenneuvoston vallan kansainliiton korkeimmalle neuvostolle. Jos ympärysvaltain yleinen mielipide tulee olemaan tuon suunnitelman takana, silloin vasta voi sanoa nykyisen kansainliiton menettävän suurimman osan merkitystään. Toistaiseksi emme voi kuitenkaan sanoa, miten käy taistelu korkeimman neuvoston ja kansainliiton neuvoston välillä päätty.

Liiton puutteena on vielä mainittu, että se ei ole yleinen, vaan siitä on toistaiseksi suljettu pois m. m. Saksa ja Venäjä. Jos tuo asiaintila jatkuisi, silloin todellakin liitto olisi muodostava vähemmistön liiton eräitä sodassa tappiolle joutuneita suurvaltoja vastaan. Mutta mikäli minä ymmärrän, ei tuokaan tulevaisuuden mahdollisuus ole oikea. Verrattain läheisessä tulevaisuudessa voivat Saksa ja Venäjä tulla otetuiksi kansainliiton yhteyteen, mikäli ne sitä itse haluavat. Onhan pidettävä mielessä, että jäseneksiotto tapahtuu edustajain kokouksessa, eikä sen päätökseen tarvita edes yksimielisyyttä, vaan riittää siihen $\frac{2}{3}$ äänten enemmistö. Tämä säännös minun ymmärtäkseni takaa kahden mainitun valtion pääsyn kansainliittoon.

Nyt perustetun kansainliiton suuri heikkous on sen voimattomuus ja toimintakyvyttömyys. Tällaiseksi tuomitsee liiton se säännöissä lausuttu periaate, että liiton päätösten tulee yleensä olla yksimielisiä. On vaara tarjona, että tämä määräys tekee kan-

sainliitosta pelkän puhumislaitoksen, niin pian kuin tulee kysymys asioista, jotka merkitsevät oleellisia muutoksia ja uudestaanjärjestelyjä kansainvälisissä suhteissa. Niinkuin sanottu yhden valtion jarrutus voi tehdä tyhjäksi kaikki tärkeimmät toimet. Todellisen kansainliiton ihanne olisi kokonaan toinen. Kansain tulisi olla edustetuna kansojen liitossa väkilukunsa mukaan ja päätösten tulisi olla enemmistöpäätöksiä. Edustajakokouksen tulisi myöskin saada vapaasti valita neuvosto.

Kysymys on nyt siitä, onko sittenkin mahdollista ajaa liitossa läpi tärkeämpiä päätöksiä. Ja onko ennen kaikkea mahdollista saada liittosopimukseen muutoksia. En omasta puolestani ainakaan uskalla tässä suhteessa olla liian toivehikas. Paljon riippuu siitä, millä tavalla liittoa johtavat suurvallat menettelevät. Jos niissä tulee pitkäsi aikaa pysymään vallalla nykyiset imperialistiset ja militaristiset voimat, tulee kansojenliitolla pysymään nykyinen voimattomuutensa. Jos taas niissä rauhanystävälliset voimat pääsevät voitolle, niin tulee liitto todennäköisesti myös rakenteeltaan melkoisesti muuttumaan. Mutta kävipä tässä suhteessa miten tahansa, niin on pidettävä mielessä, että yllämainittujen hyvien puolien lisäksi liitto jo nyt sisältää useita kohtia, joilla on suuriarvoinen merkitys kansainvälisten selkkausten rauhalliselle ratkaisulle. Ne ovat ennen kaikkea artikkelit 11—17. Niistä lausuu ed. Laherman väärin liiton kokonaan tuomitsevaksi siteeraama kirjailija Keynes: „Liitto on artikloissa 11 ja 17 suorittanut suuren ja hyödyllisen työn. Nämä artikkelit, jotka antavat takeita liiton jäsenten keskinäisen ja liiton jäsenten ja toisten valtioiden välisen sodan puhkeamista vastaan, on liiton kestävä sisältö. Nämä artikkelit tekevät järjestyneiden suurvaltojen välisen sodan, sellaisen kuin 1914 vuoden sodan, oleellisesti vähemmän todennäköiseksi. Yksistään tämän päätöksen pitäisi saattaa liiton kaikkien ihmisten suosioon. Näin Keynes tosin ei näissä mainitsemissani pykälissä ole säädetty poliittisia välitystuomioistuimia, mutta suuri edistysaskel entisestään on, että jompikumpi riitapuolista voi saada riita-asian tutkittavaksi. Tutkimuksen kestäessä ja kolme kuukautta tutkimuksen päättymisestä, on valtio oleva velvollinen olemaan ryhtymättä sotaan. Tämä määräys, jos sitä tul-

laan noudattamaan tulee tekemään äkkinäiset hyökkäyssodat mahdottomiksi. Nyt onkin jo asetettu kansainliiton välinen komissioni valmistamaan pysyvaisen välitystuomioistuimen perustamista Haagiin. Tähän asti on tuomioistuin asetettu erikseen jokaisessa asiassa. — Epäilyksiä näistä mainitsemistani pykälistä on kuitenkin synnyttänyt 16 artikla, joka sisältää rangaistusmääräyksiä sen varalta, että joku valtio rikkoo 12, 13 ja 15 artiklan määräyksiä. 16 artiklassahan edellytetään m.m., että liiton jäsenen on so-tavoimin otettava osaa niskoittelevan rankaisuun. Tuollainen määräys on arveluttava varsinkin pienille valtioille. Kuitenkin tulee muistaa ne rajoitukset, joihin sotilaalliset toimenpiteet ovat supistettut liiton säännöissä. Onhan erittäin selitetty, että osanotto sotilaallisiin toimenpiteisiin riippuu jokaisen valtion omasta tahdosta. Sopimus siis velvoittaa jonkun vain sallimaan liiton joukkojen läpikulun ja ottamaan osaa taloudellisiin sortotoimenpiteisiin. On lisäksi huomattava, että tällaiset rangaistustoimenpiteet ovat yleensä välttämättömiä jokaisessa kansojenliitossa, siinäkin, jonka me sosialistit tahdomme muodostaa. Muutenhan liitolla ei ole mitään merkitystä. Kansainvälinen järjestysmahti on tarpeen jokaisen kansainliiton auktoriteetin ylläpitämiseksi. Tietysti liiton jäsenten velvoittaminen tuollaisiin toimenpiteisiin on aina jonkun verran arkaluontoinen asia, varsinkin kun on kysymys nykvisestä kansainliitosta, jossa suurvalloilla on niin suuri sananvalta. Mutta on ilmeistä, että varsinkin sotilaallisiin toimenpiteisiin ylen harvoin tullaan johtumaan, koska päätös rankaisutoimenpiteistä ei voi syntyä muuten kun liiton neuvoston yksimielisellä päätöksellä. Suurvallat vaikkapa ne esiintyvät yksimielisinäkin kuten ei suinkaan tule olemaan asianlaita, eivät tule siis vasten keskikokoisten ja pienten valtioiden edustajain tahtoa voimaan pakottaa näitä pieniä valtioita näille vastenmielisiin sotoimenpiteisiin.

En voi olla myöskään lopuksi toteamatta sitä seikkaa, että liiton toiminta on, sikäli kuin se on päässyt alkamaan, toistaiseksi kulkenut edistyksellisissä uomissa. Mainitsen vaan työkonferenssit ja pysyvaisen työtoimiston, jotka ovat liiton yhteydessä syntyneet. Edustaja Laherma tosin esitti

ankaranlaisen arvostelman tämän työkonferenssin mahdollittomuudesta parantaa työväen työehtoja. Minun käsitykseni tästä asiasta kuitenkin on toinen ja luulen, että jo olemassa olevat tosiasiat puhuvat sen käsityksen puolesta, että nämä työkonferenssit tulevat monessa suhteessa merkitsemään uusia aloitteita työväen työehtojen parantamiseksi. Mainittakoon myöskin, että kansainliitto on kutsunut koolle lähiaikoina kansainvälisen finanssikongressin, joka tulee pohtimaan, millä tavalla voitaisiin järjestää kansainväliset raha-asiat sillä tavalla, että taloudellinen elämä ei täydellisesti tulisi romahtamaan.

Tämän tarkasteluni lopputuloksena tahdon merkitä, että minusta ei missään tapauksessa pienillä valtioilla toistaiseksi ole mitään syytä kieltäytyä yhtymästä Versaillesin luotuun kansainliittoon. Niiden on ryhdyttävä tuon liiton sisällä uudistamaan se todelliseksi kansainliitoksi. En — niin kuin sanoin — ole ehdottomasti varma, että tuollainen kehittäminen on oleva mahdollinen. Missään tapauksessa ei se ole oleva helppoa. Olen päinvastoin vakuutettu siitä, että kansainliiton sisäpuolella tulee muodostumaan sitkeitä ja kiihkeitä etutaisteluja. Sen sisäpuolella tulee muodostumaan monenlaisia rintamia. Olen varma, että monenlaisissa kysymyksissä pienet vallat tulevat asettumaan jyrkkään vastustukseen niitä suuria maailman valtoja vastaan, jotka ovat perineet voiton maailmansodassa ja laskeneet suuren osan maailmaa määräysvaltansa alle. Missä määrin ne tulevat tuloksia tässä taistelussa saavuttamaan, on vielä liian ennen aikaista sanoa. Mutta joka tapauksessa on menestyksellinen vastarinta suurvaltojen herruutta vastaan menestyksellisempi kansainliitossa kuin sen ulkopuolella.

Jotta Suomikin voisi toimia nykyisessä puutteellisessakin kansainliitossa yllämainittuun suuntaan, on kuitenkin välttämätöntä, että edustajia liiton edustajain kokoukseen ei valitse hallitus, vaan eduskunta, että myöskin Suomen työväki saa äänensä kuuluville, kun kansainvälisiä suhteita kansainliitossa järjestetään.

Täällä viime istunnossa on edustaja Laherma esittänyt joukon sitaatteja todistaakseen kansainliiton kelvottomuutta. Hänen lausunnossaan kelpasivat todistajiksi yhtä hyvin porvarit kuin sosialistit. Kuitenkin

on sanottava, että hänen esityksensä siteeraamainsa henkilöiden ja ryhmäin kannasta ei ollut kaikissa kohdin oikea. Niinpä edustaja Laherma siteerasi jo mainitsemani englantilaisen kansantaloustieteilijän Keynesin arvostelun nykyisestä kansainliitosta, mutta jätti mainitsematta, että Keynes loppulauseutonaan mainitsee seuraavaa: „Minä uskon senvuoksi, että meidän ensimmäiset pyrkimyksemme rauhansopimuksen tarkistamiseksi pikemmin on tehtävä liiton kautta kuin millään muulla tavalla, toivossa, että yleisen mielipiteen voima ja, jos niin on tarpeellista, finanssiellisen painostuksen ja finanssiellisten houkutusten käyttäminen voi riittää estämään vastahakoista vähemmistöä harjoittamasta veto-oikeutta. Meidän täytyy luottaa siihen, että ne uudet hallitukset, joiden muodostumista minä edellytän ympärysvaltioiden päämaissa, tulevat osoittamaan suurempaa viisautta ja enemmän jalomielisyyttä kuin edeltäjänsä.”

Edustaja Laherma on myös esittänyt väärin Suomen sosialidemokraattisen sanomalehdistön suhtautumisen kansainliittoon. Kysymyksessä ei ole kyllä tarpeeksikaan keskusteltu sosialidemokraattisessa lehdistössä. Mutta mikäli asioista on kirjoitettu, ovat kirjoitukset enimmäkseen olleet liitty mistä puoltavia. Mainitsen esim. toimittaja Sventorjetskin, joka taktillisissa kysymyksissä lienee sangen lähellä ed. Lahermaa. Tämä mainitsemani henkilö on useampaan otteeseen kirjoittanut, samalla kun hän on tarpeellisella ankaruudella arvostellut kansainliiton nykyistä luonnetta, siihen suuntaan, että Suomi ei voi olla kansainliittoon liittymättä. Viimeksi on tuo henkilö tuonut esiin kantansa ed. Laherman täällä eduskunnassa pitämän puheen johdosta. — Mitä sitten ed. Laherman ihmettelyyn tulee siitä, että sosialidemokraattiset kansanedustajat voivat olla puoltamassa kansainliittoon liittymistä, niin hyvällä omallatunnolla voimme antaa hänen ihmetellä, kun tiedämme että monissa muissa maissa sosialidemokraattiset ryhmät ovat asettuneet samalle kannalle. Koska ed. Laherma nyt on muodostanut oman ryhmänsä ja haluaa kai käydä riippumattomasta sosialistista Saksan riippumattomien malliin, niin ei kai liene jätettävä sanomatta että Saksan riippumaton puolue aikoinaan yksimielisesti puolsi Versaillesin sopimuksen hyväksymistä, johon sisältyi myöskin kansainliiton

hyväksyminen, mistä he saivat ei ainoastaan Saksan kommunisteilta vaan koko maailman kommunisteilta haukkumatulvan maailman vallankumouksen pettämisestä. Mikäli olen voinut huomata on niitten kanta nykyäänkin, että on parannettava rauhalista tietä Versaillesin rauhansopimusta, jolloin juuri kansainliitto voi olla tehokkaana tukena Saksan pyrkimyksille rauhansopimuksen korjaamisessa.

Voin lopettaa minäkin eräällä sitaatilla, jonka tahtoisin erittäin niille näennäistä iyrkkyyttä harrastaville sosialisteille tuoda esiin, jotka luulevat parhaiten edistävänä asiaansa pidättyessään kapitalistisen yhteiskunnan puitteissa ryhtymästä hommaamaan mitään laitoksia kansainvälisen rauhan säilyttämiseksi. Kirjoittaessaan kansainliiton tapaisen järjestön tehtävistä, lausuu Kautsky eräässä kirjassaan: „Ei tule arvioida liian alhaiseksi eloon herätettäviä kansainvälisiä laitoksia, kuten moni radikaalinen sosialisti tekee, senvuoksi, että nämä laitokset ovat porvarillisten hallitusten perustamat, jolloin hän unohtaa, mitä osaa historiallisessa kehityksessä hallitusten tarkotusten ohessa taloudellisten oloja ja tarpeitten pakko näyttelee. Tähän pakkoon emmekä hallitusten hyvään tahtoon ja aikomukseen me laskemme marxilaisina, kun me odotamme tässä mainittuja kansainvälisiä laitoksia.” Nämä laitokset kuuluvat niihin „työväenluokan lopullisen voiton ehtoihin”, joita Engels edellytti maailmansodan välttämättömänä tuloksena.

Minä kannatan valiokunnan ehdotusta kansainliittoon yhtymisestä.

Ed. Sch a u m a n: I motsats till den senaste ärade talaren ber jag att få tillkännagiva, att jag för min del ansluter mig till motiveringen i herr Helos till utrikesutskottets betänkande fogade reservation, och jag måste säga, att jag förvånar mig över att de flesta, nästan alla socialdemokrater i utskottet utan vidare hava förenat sig om utskottets betänkande. Jag förvånar mig också över att från det håll, där sympatierna så intensivt varit på den parts sida, mot vilken nationernas förbund i dess nuvarande organisation är riktat, inga betänkligheter i denna sak yttrats. Men det är väl så, att det ensidiga, blinda partitaget för Tyskland under kriget komprometterat vederbörande så starkt, att de göra

ett uttalande till förmån för vad som nu, i detta fall, är rätt och sanning från början misstänkligt och därför omöjligt.

Till de synpunkter herr Helo anfört i sin altigenom läsvärda och riktiga reservation bör ännu läggas, att Förenta Staterna icke tillsvidare ingått i nationernas förbund, att skiljedomstolsförfarandet vid tvister mellan förbundsstaterna icke är obligatoriskt, att de som en gång äro medlemmar av förbundet, såsom i propositionen icke utan en viss märkbar tillfredsställelse framhålles, icke äro skyldiga att minska sina rustningar. Egendomligt är också att förbundsakten ingenting stadgar om skyldighet för medlem av förbundet att underställa tvist med utom förbundet stående stat förbundets medling. Vad som stadgas innebär blott ett tvångsförfarande gentemot den utom förbundet stående staten. Vi hava därför också kunnat bevittna, att en av de stater, som grundat förbundet, nämligen Polen, i stället för att på fredligt sätt slita en tvist med en utanför förbundet stående stat, griper till öppet krig utan att några anmärkningar från förbundets sida däremot har framställts. Det är kort sagt uppenbart, att nationernas förbund i sin nuvarande skepnad är en vrångbild av det förbund, som försvävat president Wilson, Sir Edvard Grey och andra, som velat bilda ett verkligt freden bevarande och befästande nationernas förbund.

Då jag, trots det som här har anförts av mig, icke anser mig kunna rösta mot propositionen, så sker det dels därför att Finland har svårt att vara, om jag så får säga, mera modigt än t. ex. de skandinaviska staterna och ställa sig utanför förbundet, dels och huvudsakligen sker det därför att man kan hoppas på en genomgripande ändring av förbundets organisation. Det liberala partiet i England har nyligen antagit ett nytt program för sig, i vilket program partiet uttalar sig för en revision av förbundsakten i syfte 1) att förbundet skall upphöra att vara en allians av segrarna i kriget och att domineras av en grupp av makter, 2) att alla nationer skola inbjudas att bliva medlemmar av förbundet och att de delegerade väljas av respektive parlament, 3) att förbundet skall såsom en väsentlig funktion upptaga arbetet på rustningarnas inskränkande och de värnpliktiga arméernas avskaffande hos alla makter, 4) att alla hem-

liga fördrag mellan förbundsstaterna upphävas.

I förhoppning att förbundsakten skall revideras i denna av det liberala partiet i England här angivna anda anser jag mig, trots allt, kunna rösta för antagande av propositionen.

Ed. Voionmaa: Kun minä viime kerralla lausuin mielipiteeni Suomen liittymisestä kansainliittoon, niin ajan voittamiseksi tein sen aivan lyhyesti. Sen jälkeen kuitenkin on tehty kansainliittoon liittymistä vastaan siksi ankaria muistutuksia, että minä puolestani, joka olen pääasiassa, vaikkakin erällä ehdolla, puoltanut Suomen liittymistä kansainliittoon, en tahdo aivan kokonaan jättää vastaamatta tehtyihin huomautuksiin. En kuitenkaan täälläkään kertaa tahdo syventyä tähän loppumattoman laajaperäiseen asiaan, vaan ainoastaan ikäänkuin ohimennen huomauttaa muutamista niistä näkökohdista, jotka minuun ovat ratkaisevasti vaikuttaneet.

Jos asettuu sille kannalle, jota täällä edustajat Helo ja Laherma ovat edustaneet, nimittäin että vertauskohdaksi kansainliittoon yhtymiseen on asetettava joku ihanne-tila, ihanneyhteiskunta, niin onhan hyvin helposti käsitettävä, että eivät ne kansainliitot, joita Euroopan diplomaatit ja valtiomiehet rakentelevat kaikenlaisten vaikutusten alaisina, eivät ne kestä vertailua ihanneyhteiskunnan kanssa; hyvin kaukana ne siitä ovat. Mutta minusta on perin väärin verrata kansainliittoa, nyt tekeillä olevaa, toivottavasti todellista ja tositoimeen astuvaa kansainliittoa, minkälainen siitä sitten tuleeikin, on perin väärin verrata sitä johonkin pilventakaiseen ihanneyhteiskuntaan, jotka eivät niin kädenkäänteessä ole saavutettavissa; oikeampi menettely on verrata nykyistä kansainliittopyrkimystä niihin samansuuntaisiin pyrkimyksiin, mitä ennen on ollut, ja punnita sitä nykyhetken tarpeiden ja toivomusten vaa'alla. Sellainen menettely mielestäni on oikeampi, ja siitä vertailusta täytyy riippua mille kannalle asetuu kansainliittoon nähden.

On aivan helppohintaista ed. Laherman tavoin julistaa, että tekeillä oleva kansainliitto on eräänlainen „varkaiden yhtymä”, „rauhan hauta” y.m. sellaista, että sosialistit, jotka yhtyvät kannattamaan Suomen liittymistä kansainliittoon, tekevät petoksen

itseään ja arvattavasti muitakin vastaan, ja että tästä kansainliittopuuhasta ei ole yhtään mitään hyötyä Suomen työläisille sekä ettei ole edes varmaa, kokoontuvatko kansainliiton neuvostot ja kansainliiton täysikokoukset ensinkään. Tällaisen kuvan antaminen on, kuten sanottu, aivan helppoa ja tuomio on silloin edeltäpäin annettu. Mutta jos ed. Laherman luvalla saan aivan lyhyesti johtaa huomiota Europan tuhatvuotiseen historiaan ja tehdä sen johdolla muutamia vertailuja, niin minä luulen, että hänkin on myöntävä, että on tässä tilaa muillekin käsityksille, kuin äsken lausuiltu.

En ole niin laajaperäisesti ehtinyt perehtyä tähän asiaan, mutta kun annan mieleni ohitse kulkea historian suurten aikakausien, niin näen siellä tuon tuostakin uusiintuvan, työntyvän esiin, pakottautuvan esille rauhan pyrkimyksen ikäänkuin kansain sisäisestä pyrkimyksestä. Se esiintyy usein julkisessa muodossa ja se antaa aiheita valtiollisiin muodostumiin, joilla ihan ilmeisesti on ollut rauhaa edistävä vaikutus. Yksinpä sellainenkin historiassa niin verisessä maineessa oleva valtakunta kuin Rooman keisarikunta, sekin kuitenkin niinä vuosikatoina, jolloin sen piirissä vallitsi rauha, tuo kuuluisa pax romana, yksinpä senkin on ollut suuremmassa määrässä rauhaa edistävä, kuin mitä muut siihenastiset yritykset olivat olleet. On todistettavissa, että Rooman valtakunnan rauhallisimpina aikoina, huolimatta siitä että roomalainen rauha oli niin epäihanteellinen, niin rautainen, niin sodallinenkin, että kaikista huolimatta kansat silloin menestyivät enemmän kuin koskaan sitä ennen olivat menestyneet. Rooman rauhan piirissä väkiluku kasvoi, varallisuus lisääntyi, kulttuuri edistyi ja nousi. Että se ei täyttänyt ihanteita, senhän me tiedämme, ja että sille lopuksi tuli kova tuomio, senkin me tiedämme. Keskiajalla nähdään samantapaisia rauhanyrityksiä. Kyllä paavikuntakin yritti, haaveili jostain yleisestä rauhasta, vaikka se ei kyennyt sitä täyttämään ja toteuttamaan muuta kuin sangen irvikuvallisessa muodossa. Jotakin senkin kumminkin todistettavasti on tehnyt rauhan hyväksi.

Uudella ajalla muuttuu tilanne. Silloin esiintyy maailmanhistorian näyttämöllä se voima, joka siitä lähtien tähän hetkeen asti on kaikkein eniten saattanut maailmanrau-

han uhan alaiseksi, joka on tuottanut historiassa ehkä kaikkein suurimmat sodalliset onnettomuudet: kansallisvaltiot. Sen jälkeen ei ole löydetty enää mitään suurta yhdistävää aatetta, joka olisi voinut yhdistää kansoja rauhanelämään ja rauhan pyrkimyksiin ja olla kyllin tehokkaana vastapainona siihen alituisen sotatilaan, jonka kansallisvaltioitten ja kansallisuuksien esi-leastuminen historian näyttämölle sisältää. jokaisen täytyy myöntää, että uuden ajan alkaessa sodat järjestyvät, kiihtyvät, että silloin alkaa Europan historiassa tavattoman pitkä sotainen aikakausi ja että siihen kaikkeen ovat syypäinä kansallisvaltiot, ioitien esiintyminen ja muodostuminen taas toiselta puolen on ollut historiallinen välttämättömyys.

Ymmärtääkseni on nykyajan suurin kysymys tässä suhteessa tuo, mitenkä saadaan kansallisvaltiot s.o. se muoto, jossa ihmiskunta nykyänsä nähtävästi tahtoo elämänsä elää, mitenkä saadaan tämä muoto sopeutumaan yhteen yleisen rauhallisen elämän kanssa. Kokeita sen kysymyksen ratkaisemiseksi ei ole kyllä puuttunut. On ollut hyvin huomattavia yrityksiä pulman selvittämiseksi, vaikka ne kaikki ovat epäonnistuneet. Sellaisia ovat olleet m.m. nuo kuuluisat kaikenlaiset liitot, joita Europan uudempi valtiollinen historia ja sotahistoria on niin täynnä. Samalla kuin ne sisälsivät jotain edistystä esim. siinä, että nyt ensi kerran pienemmät valtiot saattoivat esiintyä jonkinlaisessa valtiollisessa tasa-arvoisuudessa suurempien kanssa, samalla kuin näissä liittoutumisissa tuo ilahuttava puoli esiintyikin, niin täytyy kuitenkin myöntää, että liittoutumispolitiikan ja tasapainopolitiikan ei onnistunut ratkaista suurta rauhankysymystä. Tasapainopolitiikalle on käynyt niinkuin filosofi Kant kertoo käyneen tuolle Swiftin talolle, jonka rakennusmestari rakensi niin erinomaisen täsmällisesti ja niin täydellisen tasapainon mukaan, että kun varpunen sen nenälle istui, niin koko rakennus romahti. Jotakin samantapaista voimme havaita noissa suurissa eu-roppalaisissa liitoissakin. Ne eivät ole ratkaisseet rauhankysymystä, kaikkein vähimminkin sellainen „rauhan liitto” kuin pyhä al-lianssi, joka oikeastaan ei ollut mitään muuta kuin Venäjän hegemonian turvaaminen Europassa menneen vuosisadan ensimmäisten vuosikymmenien aikana.

Mutta minä rohkenen kiinnittää huomiota kuitenkin erääseen uudempaan virtaukseen, joka sittenkin näissäkin vaikeissa oloissa, näissä valtioiden ja kansallisuuksien vaikeissa ristiriidoissa on kyennyt johtamaan kehitystä uuteen suuntaan, joskaan ei vielä uusille perille, niin kuitenkin uusille urille, ja jossa näyttää piilevän kuitenkin tunnus-sana tai ratkaisu rauhankysymykselle sikäli, kuin voipi sen ratkaisua nykyisessä kansallisuuksien yhteiskunnassa ajatella. Tarkoitin yksinkertaisesti sovinto-oikeusliikettä, joka viime vuosikymmeninä on niin suuressa määrin jännittänyt maailmansivitskansojen mieliä. Sovinto-oikeusliike ei ole mikään eilispäivän liike eikä sen historia ole aivan maineeton. Se voi viitata moneen tosisaaivutukseen. Tämä liike on oikeastaan alkanut siitä maanosasta, jota me aina olemme täällä hyperkulttiveeratussa Euroopassa niin yliollkaisesti katselleet, nimittäin Etelä-Amerikassa ja muuallakin Amerikassa. Sen tuloksena ovat lukuisat sovinto-oikeussopimukset Etelä-Amerikan valtioiden välillä ja ne lukuisat ratkaisut, joita Etelä-Amerikan valtioiden välisissä riidoissa on sovinto-oikeudella saavutettu. Historia voi jo merkitä aikakirjainsa sivuille monta vältettyä sotaa, monta suurta rauhanvoittoa, joka on tällä yksinkertaisella tavalla saatu aikaan. Minä tahdon samalla huomauttaa, että tämä sovinto-oikeus on esiintynyt Etelä-Amerikassa samoin kuin Amerikassa yleensäkin ulkopoliittisena liikkeenä. Se ei ole kyennyt sisäpoliittisia riitoja ja sotia ja kapi-noita poistamaan, mutta eri valtioiden keskinäisessä suhteessa se on todistettavasti paljon hyötyä ja hyvää saanut aikaan. Tämän aatteen ilmauksia on Yhdysvalloissa niin paljon vaikuttanut Monroen oppi, tuo 1823 hyväksytty lauselmä, jossa Yhdysvallat yksissä neuvoin kaikkien Amerikan valtioiden kanssa julistivat, että se tulee pitää vihamielisenä jokaista Euroopan valtakuntien puolelta tapahtunutta sekaantumista Amerikan asioihin. Tällä opilla, joka on pysynyt pystyssä tähän asti ja joka tässäkin kansainliittosopimuksessa julistetaan vielä voimassaolevaksi ja tunnustetaan, tällä opilla on saatu todellisuudessa aikaan se, että Euroopan sodanhimoiset valtiot, miekkaruhtinaat ovat saaneet luvan pysyä poissa Amerikan asioista. Eiväthän kaikki riitaisuudet Amerikan ja muun maailman välillä silti ole loppuneet, onhan Yhdysvallat olleet

useammassakin sodassa Amerikan ulkopuolella olevain valtioiden kanssa, mutta ilmeisesti tämä Monroen oppi kuitenkin on vaikuttanut rauhoittavasti, se on vetänyt sellaisen rauhanlinjan Atlantinmeren halki, josta on ollut hyötyä maailmanrauhalle. Ja sen huomaakin katsellessaan tähänastisen rauhanliikkeen ja sovinto-oikeusliikkeen historiaa, että oikeastaan koko nykyaikaisen rauhanliikkeen kehto ja kannatus on Amerikassa. Se on hyvin merkillistä, siihen nähden että amerikkalaiset toiselta puolen osoittavat niin suurta ja niin helposti syttyvää sotakiikkaa. Yhdysvaltain kansa on näyttänyt olevansa yksi maailman sodanhaluisimpia kansoja. Ja kuitenkin, niin merkillistä on meidän yhteiskuntamme ja kansojen elämä ja ihmiskunnan olemus, kuitenkin tuo sama kansa erityisen suuressa määrin sittenkin suosii myös rauhanaatetta. Sehän se oikeastaan on Euroopassakin agiteerannut ja pannut alkuun sen rauhanliikkeen, josta me nykyään puhumme. Amerikkalaisilla rahoillahan Haagin rauhanpalatsi on rakennettu ja amerikkalaiset edustajat ovat kaikissa rauhankokouksissa enemmistön paikat täyttäneet ja ajaneet rauhan asiaa silloin, kuin Euroopan ovelat diplomaatit enimmäkseen ovat heille säälillä hymyilleet. Nyt kun Euroopan kansat ovat raadelleet toisensa loppuun, nyt kelpaa tuo amerikkalainen oppi, amerikkalainen sovinto-oikeuden ja amerikkalainen rauhan toiminnan oppi, ja nyt täytyy myöntää, että kuuluu tuokin uusi mantere sentään tähän meidän maailmaamme ja että jotakin hyvää sieltäkin saattaa tulla. Tämä on se liike, joka on, kun asioita katselee tapahtuneen kehityksen valossa, nykyisen rauhanliikkeen takana.

Presidentti Wilson se oli, Amerikan Yhdysvaltain presidentti se oli, joka lausui kansainliiton syntysanat. Amerikkalainen aate se on, joka tässä on kysymyksessä. Ja minun mielestäni se ansaitsee jotakin huomiota. Mutta minä jätän tämän katselmukseni ja käännyin tarkastamaan nykyistä kansainliittoa. Minun mielestäni, kun asetun tässä eurooppalaiselle kannalle, ei ole nyt kysymys siitä saavutamme ko me jonkun ihanteellisen rauhantilan, vaan yksinkertaisesti on kysymys siitä, rupeammeko me edistämään tuota jo alkamutta rauhanliikettä. Kun tälle kannalle asetun, niin täytyy minun lausua, että mielestäni on tämä

nyt suunniteltu rauhanjärjestelmä parempi kuin mikään muu tähän saakka esitetty järjestelmä. Se on parempi kuin nykyinen tila; siinä on todella uusi edistysvirtaus. Kun on valittavana pysytäänkö nykyisellä kannalla, jäädäänkö nykyiselle kannalle tai pyritäänkö johonkin muuhun, niin minä luulen, että suurin osa kansoja on ilomielin pyrkivä johonkin muuhun kuin nykyiseen tilaan, vaikka tuo muu ei nyt niin kovin suuria vaatimuksia täyttäisikään. Ja jos moititaan sitä, — niinkuin on moitittukin — että tämä nykyinen rauhanliitto on maailmansodan voittaneiden imperialististen länsivaltojen aikaansaannos eikä siinäkään suhteessa ollenkaan myötätuntoa herättävä niin täytyy minun puolestani sittekin sanoa, että minä annan etusijan erilaisista rauhanliitoista kuitenkin länsi-eurooppalaiselle rauhanliitolle, ennenmin kuin sille rauhanliitolle, jonka Kaiser Wilhelm olisi epäilemättä meille tarjonnut tai toiselta puolen Venäjä mahdollisesti meille tarjoisi. Minä luulen että sittekin on länsi-eurooppalaisesta liitosta nouseva rauhanliike meidän kannaltamme hyväksyttävämpi kuin joku muu. Minusta on myönnettävä kyllä että nykyinen rauhanliitto on imperialistinen liitto koko suuressa määrin, mutta minä olen yhtä mieltä saksalaisen Erzbergerin kanssa siitä, että „kansainliitto-aatetta ei halvenna se, että sitä ensimmäiseksi käsitellään Pariisissa, Lontoossa ja Washingtonissa ja että siihen kuuluu asiaan kuuluva annos itsekkäisyyttä”. Ehkäpä siitä kuonasta kuitenkin voidaan lopulta jotakin kultaakin löytää.

Minä en ole niin houkka että asettaisin kansainliitolle sen vaatimuksen, että se voisi poistaa edes sotia. Sodan aiheita on, niinkuin ed. Keto täällä laajasti jo esitti, yhä edelleenkin olemassa, mutta minä luulen kuitenkin että nykyinen kansainliittopyrkimys voi kuitenkin vaikeuttaa sotia ja vähentää varustuksia. Kun asiaa katsoo realistisesti niinkuin pitää katsoa, niin tämä on koko asian ydin. Mitään muuta ei se tahdokaan olla tämä kansainliitto. Sen pykälissä käsitellään laajimmasti juuri varustusten vähentämistä. Sen säännöissä lausutaan kansainliiton päätarkoituksena olevan mikäli mahdollista vaikeuttaa sotia ja kehittää nimenomaan sovinto-oikeusmenettelyä. Tällä tavoin kansainliitolla tässä rajoitetussa ohjelmassaan,

tässä rajoitetussa pyrkimyksessään, on kuitenkin jotakin traditioonia, jotakin pohjaa, jolle se voi rakentaa tosiasiallisesti. Sen ei tarvitse olla paljasta haaveilua ja paljasta petosta ja paljasta „rauhan hautaa” sen pyrkimyksen, vaan kyllä siinä voi olla jotain kannatettavaakin. Se on jonkunlainen vakuutusyhtiö sotaa vastaan, vakuutusyhtiö, josta meillä ei ole varaa olla poissa.

Kun sitten lopuksi katselen vielä asiaa erityisesti Suomen kannalta, niin olen itseltäni kysynyt, onko meidän oman maamme kannalta syytä yhtyä kansainliittoon tai pysyä siitä poissa. Ja kun toivottavasti läheisessä tulevaisuudessa solmitaan rauha Venäjän kanssa ja kun ajattelen niitä taakeita, joita meidän pitäisi Venäjän kanssa aikaansaatavalle rauhallemme saada, niin minä en omasta puolestani rohkene silloin hyljätä sitäkään mahdollisuutta, sitä sangen luultavaa, joskaan ei ehdottoman varmaa taetta, jonka kansainliitto voisi siinä suhteessa antaa. Se on kuitenkin jotakin se ja jo yksin siltä kannalta, meidän oman itenäisyytemme ja rauhallisen tulevaisuutemme takaamisen kannalta, minusta on syytä Suomen kannalta liittyä tähän kansainliittoon.

On tehty suuri numero siitä, etteivät kaikki kansat ole siihen yhtyneet. Minkä vuoksi Yhdysvallat siihen eivät ole yhtyneet, se ei oikeastaan kuulu tähän, siihen on tietenkin ollut esteenä Monroe-oppi, joka tahtoo Amerikan eristää Europasta, ja monet muut seikat, mutta koko suuri joukko amerikalaisia valtioita on siihen liittynyt ja toisia tulee liittymään ja toivottavaa on ja hyvin mahdollista, jopa luultavaa on, että Yhdysvallatkin lopulta siihen yhtyvät. Erittäin suurta huomiota meikäläiseltä kannalta on ollut omiaan herättämään se, että useat Europan maat ovat siihen näköjään vastahakoisesti liittyneet. Mainitsihan ed. Laherma täällä, että Ruotsi päätti liittyä kansainliittoon ensimmäisessä kamarissa 86 äänellä 47 vastaan ja toisessa kamarissa 152 äänellä 67 vastaan. Vähemmistöt olivat siis melkoiset. Toiselta puolen voi sanoa, että kyllä enemmistöt kuitenkin olivat jokseenkin tuntevat. Niinikään olemme nähneet, että Sveitsissä on ollut tavattoman suuri vähemmistö, joka on vastustanut kansainliittoon yhtymistä, ja Hollannissa on sitä myöskin vastustettu koko suuressa määrin. Minä luulen kuitenkin, että tässä jois-

sakin määrin on ollut vaikuttamassa se, että nämä kansat, joista on ollut puhe, ovat germaanilaisia kansoja, ovat saksalaisten läheisiä sukulaisia; ruotsalaiset ovat tavattoman läheisessä yhteydessä Saksan ja saksalaisen kulttuurin kanssa. Sveitsissä on suuri saksaa puhuva kansanemmistö ja Hollanti on niinikään germaanista kansaa; näille tietysti on asia ollut arkaluontoinen, kun sitä kansaa, jota he emäkansanaan pitävät, on niin huonosti kohdeltu, niinkuin sitä Versaillesin rauhassa on kohdeltu. Minä olen käsittänyt sen jonkunlaiseksi mielenosoitukseksi Versaillesin rauhaa vastaan. Mutta samojen tunteiden ei tarvitse ehdottomasti johtaa kaikkien muiden kansojen mielialoja ja askeleita tässä suhteessa. Meidän voimme, niinkuin ed. Keto täällä jo esitti, me voimme luultavasti hyödyttää vääryyttä kärsineen Saksankin asiaa paremmin sillä, että yhdyimme kansainliittoon ja koetamme siellä asioitten oikean järjestämisen hyväksi vaikuttaa kuin pysymällä pois siitä.

Minä siis sanalla sanoen uskon, että kansainliitolla on jotakin merkitystä, että siitä voi jotakin tulla, että ne kulttuurivirtaukset, jotka sen pohjalla ovat, jaksavat ylläpitää rauhanaatetta ja saattaa sille voittoakin, joskaan ei lopullista, tässäkin uudessa kansainliitossa. Se on sivistyskansainliike ja minä luulen, että Suomen kansan kannattaa miettiä kolme kertaa päänsä ympäri, ennenkuin se menee hylkäämään suuren sivistyskansainliikkeen, jonka traditsioonit ovat kuitenkin siksi rehelliset ja kunniakkaat kuin kansainliiton traditsioonit. — rauhanliike ja sovinto-oikeusliike. — kuitenkin ovat. Minä luulen, että kansainliitossa voi olla jotakin positiivista, jotakin rakentavaakin voimaa eikä ainoastaan muodollista ja hajoittavaa taikka paikallaan seisottavaa voimaa. Siitä voi kypsyä jotakin hyvää, varsinkin jos pienet maat ja kansat ja niiden joukossa Suomi siihen vaikutushaluisina yhtyvät. Minä en ole politikko, jotta osaisin sanoa mitään suurvaltain tulevista erimielisyyksistä tai niihin mitään perustaa. Minä en tahdokaan niihin mitään perustaa. Minusta ei pienen kansan pidäkään tehdä laskelmiansa suurvaltain erimielisyyksien nojalla. Suomen kansan varmin johtotähti on aina ollut yksinkertainen, selvä oikeusvaatimus ja aatteellinen harrastus. Eikä se harrastus lop-

pujen lopuksi ole ollut kaikkein huonoimpia historiassakaan. Kyllä se harrastus sittenkin on ehkä enemmän kuin suurvallat ja valtiolliset temput voinut edistää ihmiskunnan sivistystä ja rauhaa ja niin varmaan on eteenkinpäin oleva.

Minä katson siis, että meidän velvollisuutemme oikeuden asianajajina maailmassa ja pienten kansain elämisoikeuden ja rauhan ikuisten aatteiden kannattajana on mennä mukaan sellaisiin rientoihin, joissa näiden hyväksi on tilaisuus jotakin vaikuttaa.

Mutta jotta me voisimme oikealla tavalla vaikuttaa kansainliitossa, on välttämätöntä, että meidän edustuksemme kansainliitossa tulee olemaan niin kansainvaltainen, niin itse kansasta välittömästi lähtevä kuin mahdollista. Minä en uskoisi tätä meidän edustustamme kansainliitossa vain tilapäisten hallitusten haltuun, hallitusten, joiden toimista ja laskelmista emme paljoa tiedä ja joita meidän on oikeus ja ikävä velvollisuus epäillä, koska tosiasiat viime hetkiin saakka lakkaamatta ovat osottavat, että siellä ei ajeta asioita sittenkään niiden linjojen mukaan, joita Suomen kansan pitäisi valtiollisissakin pyrkimyksissään noudattaa. Sen tähden minusta on aivan tärkeää, että Suomen edustus kansainliitossa nojautuu ja lähtee Suomen eduskunnasta. Kun tämä ajatus on lausuttu ulkoasiainvaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa, niin tahdon nyt uudistaa io ennen tekemäni ehdotuksen, että samalla kun hyväksytään valiokunnan ehdotus Suomen liittymisestä kansainliittoon, samalla hyväksyttäisiin perusteluihin se lausunto, joka on esitetty ensimmäisessä vastalauseessa.

Ed. Vennola: Sen jälkeen kuin viime istunnossa pyysin puheenvuoroa, on jo niin paljon sanottu kansainliitosta sekä myötä että vastaan, että vain lausunnossani olla verrattain lyhyt. Onhan, kun ottaa arvostellakseen sitä uutta kansainvälistä muodostumaa, joka kansainliitossa on tarjona, merkittävä, että se on ensimmäinen vakavampi yritys koettaa realisesti saada oikeudenmukaisuus toteutetuksi kansainvälisissä oloissa. Tämä sama aatteellinen pyrkimys on jo esiintynyt vuosisatoja, mutta niinkään realista toteutumismahdollisuutta kuin mitä nykyisessä kansainliitossa on tarjolla, ei ole koskaan ennen ollut. Jo tämä seikka pakottaa tätä asiaa arvostelemaan

ja tarkastelemaan hyvin vakavalta kannalta. On ihmisiä, jotka eivät luule tästä uudesta yrityksestä kansainvälisten suhteiden järjestämiseksi johtuvan suurempaa, vakavampaa seurausta, vaan näkevät siinä ainoastaan utopistisen toimenpiteen, joka jää ainoastaan hurskaaksi toiveeksi. On toisia, jotka siinä kuitenkin näkevät suuret mahdollisuudet rauhallisempien ja oikeudenmukaisempien suhteiden luomiseen kansojen välille ja erittäinkin suuremmat mahdollisuudet kuin tähän asti pienille kansoille saada oikeutetut toiveensa kuultaviksi. Minä kuulun jälkimmäisiin ja minä toivon, että huolimatta kaikista niistä muistutuksista, mitä kansainliittoa vastaan voidaan tehdä, siinä kuitenkin on suuret mahdollisuudet olemassa niiden etujen saavuttamiseksi, joihin viittasin.

Täällä on huomautettu, että kansainliiton alkuunpanijoina ovat imperialistiset länsivallat, jotka sodassa saavuttivat voiton ja että sen tarkoituksena ei niinkään paljon ole rauhan rakentaminen kuin imperialististen saavutusten tukeminen. On huomautettu, että kansainliitto ei ole yleinen, koska tällä hetkellä vielä erinäiset kansat ovat sen ulkopuolella, että se ei ole kansainvaltainen, koska sen johtava neuvosto on kokoonpantu niin, että 9 jäsenestä 5 on suurvaltojen määräämiä. On kuitenkin huomautettava, että kaikki nämä muistutukset kohdistuvat sellaisiin asioihin, joissa järjestely ei suinkaan ole eikä tarvitse olla pysyväinen. Ne voittajavallat, jotka viime puolentoista vuoden aikana ovat määränneet Europan kohtaloita, ovat asiain pakostakin pakotetut rakentamaan uudet rauhalliset suhteet ei ainoastaan keskenään, vaan kaikkien sivistyskansojen kanssa. Ja olemmehan tilaisuudessa toteamaan, että sama kehitys, yhä enemmän ystävällisempien suhteiden luominen Europan kansojen välille, on tältäkin puolen käynnissä. Monilla taloudellisilla aloilla on jo entisten vihollisvaltojen välille rakentumassa uusia suhteita, eikä ole epäiltävissäkään, että sama rauhallinen pyrkimys tulee ulottumaan myöskin poliittiselle alalle.

Tästä syystä pari ensimmäistä muistutusta, ettei kansainliitto rakentuisi rauhanaatteen pohjalle ja ettei liitto tulisi yleiseksi, epäilemättä kehityksen kuluessa eteenpäin tulevat kadottamaan merkityksensä. Mitä tulee muistutukseen liiton epäkansainvaltai-

suudesta, niin sekinhän on ainoastaan järjestelykysymys ja jo sekin keskustelu, mikä kansainvälisesti on liiton järjestelyssä suoritettu, osoittaa, että liitossa on vakava pyrkimys kehittää nykyinen järjestely, niin, että siinä mahdollisimman suuri oikeudenmukaisuus ja kansanvaltaiset periaatteet voitaisiin saavuttaa. On huomattava, että tässähän on kysymys uudesta luomasta, joka suinkaan ei ole kehitettävissä ainoastaan muutamassa kuukaudessa, eikä edes muutamissa vuosissakaan, vaan joka täydellisemmäksi kehittyäkseen vaatii enemmän aikaa. Tämä ei kuitenkaan saa olla esteenä siihen, ettei jo tällä hetkellä, kun tämä uusi kansainvälinen luoma astuu ensi askeleitaan, sitä olisi asetettava kannattamaan ja suosimaan.

Mitä tulee Suomen suhteeseen kansainliittoon, niin olen sitä mieltä, että Suomen on sitä kaikin puolin kannatettava kahdestakin syystä. Ensinnä yleisistä syistä, koska jokaisen pienen kansan on mielestäni pyrittävä kannattamaan sellaisia pyrkimyksiä, jotka koettavat luoda rauhallisia suhteita kansojen välille ja koettavat saada turvaa suurempia kansoja vastaan pienten kansojen olemassaololle ja niiden oikeuksille. Omalta kannaltaan on kansojenliittoon liittyminen Suomelle välttämätön. Me elämme sellaisessa maantieteellisessä asemassa ja sellaisen suuren naapurin liepeellä, jotta vaara on aina pelättävä ja me saamme olla valmistuneita siihen, että vastaisuudessa tämä vaara voi suuren. Tällä hetkellä uhkaavat meitä idästä päin bolshevikit ja vaikka me pyrimme rauhaa rakentamaan vakavin mielin tämän itäisen naapurin kanssa, niin toistaiseksi ei ole suinkaan sanottu, mitenkä tämä rakennustyö onnistuu, eikä ole sanottua, kuinka pysyväiseksi se tulee. Ja vaikkakin on todettavissa, että suuret muutokset ovat käymässä itäisessä naapurimaassa toisenlaisten olojen syntymiseen, niin se ei ole suinkaan sanottu, että se vaara, mikä sieltä päin on uhkaamassa, tulee silloin olemaan pienempi, kuin mitä se nyt on. Voipa päinvastoin monista merkeistä edellyttää, että vaara silloin on vielä suurempi kuin se nykyään on. Tätä vaaraa vastaan ei Suomella ole muita mahdollisuuksia puolustautua kuin luottaa omiin voimiinsa. Ulkopäin kun lähtee hakemaan apua, niin ainoa mikä siinä suhteessa voi antaa jonkunlaisia toiveita on juuri kansain-

liitto. Kun kansainliiton säännösten 10 artiklassa nimenomaan määrätään, että liiton jäsenet sitoutuvat kunnioittamaan ja kaikkia ulkoa tulevia hyökkäyksiä vastaan ylläpitämään liiton kaikkien jäsenten alueellista loukkaamattomuutta ja nykyistä valtiollista riippumattomuutta, niin on liiton pääpyrkimys juuri sellainen, että se jos mikään velvoittaa Suomeakin käyttämään kaikkia niitä tilaisuuksia, mitä sillä on tarjolla, saadaksensa tukea niitä vaaroja vastaan, mitä idästä päin voi tulla. Tästä syystä olen sitä mieltä, että tekisimme suuren erehdyksen, jos hylkäisimme niiden yksityisten puutteiden takia, mitä liiton järjestelmässä vielä on, ne monet edut ja mahdollisuudet, mitä se antaa. Kun voi todeta, että noin 40 maailman kansaa, niiden joukossa maailman suurimmatkin ovat liittyneet tähän liittoon ja ovat liittyneet rakentamaan sitä tulevaisuuden rauhallista kuvaa, jota liitto pyrkii ajamaan, niin minusta tuntuu, että Suomen kansa myöskin voi olla tässä työssä mukana. Minä puolestani siis yhdyin kaikin puolin kannattamaan sitä ehdotusta minkä ulkoasiainvaliokunta on tehnyt, että eduskunta antaisi suostumuksensa siihen, että hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin Suomen ottamiseksi kansainliiton jäseneksi.

Ed. Setälä: Vaikka tunnustan sen arvostelun, joka esiintyy ulkoasiainvaliokunnan mietinnön toisessa vastalauseessa, ja joka niinkään myös esiintyy siinä puheessa, jonka ed. Laherma piti tämän asian viime kerralla esillä ollessa eduskunnassa, pääasiassa olevan oikean, niin minä kuitenkin olen tullut siihen käsitykseen, että meidän maallemme sen nykyisessä eristetyssä asemassa on vaarallisempaa olla kansainliiton ulkopuolella kuin olla sen jäsenenä. Toinen näkökohta, jolla minusta myöskin on ratkaisevaa merkitystä ja josta myöskin on huomautettu valiokunnan mietinnössä, on se, että mitä useampia valtioita kansojenliittoon yhtyy, sitä enemmän lieventyy sen yksipuolisuus. Näiden kahden näkökohdan perusteella minä katson voivani yhtyä valiokunnan mietintöön.

Minä kannatan valiokunnan mietintöä sellaisenaan, enkä siis voi yhtyä ensimmäiseen vastalauseeseen. Niinkuin hallituksen esityksessä olevasta selvityksestä näkyy, voi kansojenliittoon kuuluvien valtioiden edustajakokoukseen jokainen valtio lähettää

enintään kolme edustajaa, mutta äänestettäessä näillä yhteensä kuitenkin on vain yksi ääni. Ja niinkuin esityksessä sanotaan, on selvää, että se ääni, joka asianomaisen valtion puolesta tulee annettavaksi, on käypä siihen suuntaan kuin asianomaisen maan hallituksen mielipide, vaikkakin nämä eri edustajat saattavat esittää toisistaan eriäviä mielipiteitä. Hallitushan nauttii eduskunnan luottamusta. Eihän hallitus näin ollen saata ajaa eri ulkopolitiikkaa kuin eduskunta. Ja on tietysti selvää, että hallituksen edustajain täytyy tätä hallituksen ja eduskunnan enemmistön politiikkaa myöskin kansainliiton edustajakokouksessa edustaa. Tämä tietenkään ei estä valitsemasta näitä kolmea mahdollista edustajaa silmällä pitäen niitä erilaisia sisäpoliittisia mielipiteen vivahtuksia, joita maan eduskunnassa esiintyy — päinvastoin on suotavaakin, että näin menetellään. Mutta minä en voi ymmärtää, millä tavalla tämä edustajain valinta voisi tapahtua eduskunnan myötävaikutuksella, niinkuin ensimmäisessä vastalauseessa ehdotetaan. Jos se merkitsee sitä, että tämä olisi tapahtuva suhteellisilla vaaleilla, niin voisi näiksi kolmeksi edustajaksi tulla henkilöitä, jotka aivan räikeästi puhuisivat ja esiintyisivät toisiaan vastaan ollen kukin ryhmiensä jyrkimpiä miehiä. Ja silloin Suomi ei suinkaan olisi millään edullisella tavalla edustettuna kansainliitossa. On tietenkin välttämätöntä, että nämä edustajat ovat henkilöitä, jotka voivat yhdessä ja yhteen suuntaan toimia. Jos edustajat taas valitaisiin eduskunnassa enemmistövaaleilla, niin kaikki saattaisivat tulla kuulumaan yhteen ryhmään eikä siis ollenkaan saavutettaisi sitä tarkoitusta, jota vastalauseessa ehdotetaan. Tähän katsoen minä siis pyydän ehdottaa 1:stä vastalauseesta hylättäväksi ja saada puolustaa valiokunnan mietintöä semmoisenaan.

Ed. Törmä: Pyydän kannattaa ed. Voionmaan tekemää ehdotusta perusteluihin. Päinvastoin kuin edellinen puhuja, katson minä, että eduskunnan olisi hyväksyttävä tämä ed. Voionmaan tekemä ehdotus. Se on ehdottomasti parannus ja tarkoittaa kansainvaltaista menettelytapaa näiden edustajain vaalissa. Jos edustajain valitseminen kansainliiton kongressiin jää hallituksen yksinomaiseksi tehtäväksi, niin

silloin on olemassa se vaara, että nämä edustajat tulevat vain jotakin ryhmää edustamaan ja että toinen puoli eduskunta jää aivan osattomaksi edustajistosta. Senvuoksi katson, että oikeus ja kohtuus vaatisi, että eduskunnalla on sananvalta valitessa näitä edustajia. Toivon, että eduskunta hyväksyisi ed. Voionmaan ehdotuksen.

Ed. Alkio: Minä pyydän myöskin saada kannattaa valiokunnan mietintöä sellaisenaan. Mitä tulee edustajain valitsemiseen, yhdyn siinä ed. Setälän lausuntoon. Minunkin käsitykseni mukaan on aivan mahdotonta ajatella edustajain valitsemista sillä tavalla kuin vastalauseessa on ehdotettu. Sillä on epäilemättä se heikkous, että siinä eivät silloin kaikki harrastussuunnat kuitenkaan voi tulla valvotuiksi. Mutta tuskinpa tällaisessa edustuksessa muutenkaan voidaan todellisuudessa siihen tulla, sillä joka tapauksessa, jos ajattelemme, että esim. ed. Laherman suunta pitäisi tulla Suomen edustuksessa valvotuksi, niin sitä tuskin saattaisi Suomen edun kannaltakaan nykyään pitää oikeana. Mitä tulee muuten Suomen liittymiseen kansainliittoon, katson, että niin nuorella tasavallalla, kuin Suomi on, on välttämätöntä yhtyä tähän liittoon huolimatta siitä, vaikka tämä liitto kaiken todennäköisyyden mukaan ei toistaiseksi vielä tulekaan vastaamaan niitä kaikkein pisimmälle meneviä kansojen veljeyden ihanteita, kuin toivotaan, niin minä puolestani toivon ja uskon, että tämä on jonkinlainen ensi askel siihen suuntaan.

Ed. Helo: Kuten valiokunnan mietintöön liittämästäni vastalauseesta ilmenee, olen sitä mieltä, että maallamme ei ole mitään syytä liittyä kansainliittoon, koska tässä liitossa ei ole kansainliittoa muuta kuin se nimi. Todellisuudessa se on erinäisten valtioiden hallitusten välinen liitto, jotka valtiot koettavat suojella yhteisiä intressejään muita valtioita vastaan. Täällä on vasemmistonkin taholta koetettu puolustaa liittoon liittymistä sillä, että liitto voisi kehittyä ja muodostua toisellaiseksi, kuin miksi sen perustajat ovat sitä ajatelleet. Nyt on jo kuitenkin ehditty nähdä, minkälaiseksi tämä liitto muodostuu. Kun Puola aloitti sotarekensä Venäjää vastaan, tehtiin kansainliiton neuvostolle esitys, että se ryhtyisi toimenpiteisiin sodan lopettami-

seksi. Kansainliitto asettui kuitenkin kielteiselle kannalle. Se ei siis ole käyttänyt ensimmäistä tilaisuutta palvelukseensa niitä aatteita, joidenka vuoksi on sanottu liiton olevan perustetun. Tämä parhaiten osoittaa, että liitto ei vastaa niitä tarkoituksia, joiden vuoksi meidän olisi siihen liityttävä. Tämän vuoksi kannatan ed. Laherman tekemää ehdotusta, että hallituksen esitys saisi raueta.

Ed. Laherma: Jossakin paikassa on sanottu, että ensimmäiset tulevat viimeisiksi ja viimeiset ensimmäisiksi. Minä olen ihmetyksellä kuunnellut, että yhdet viimeisistä edustajista Keto ja Voionmaa, ovat ryhtyneet lämpimästi kannattamaan, pitämään suuria puolustuspuheita kansainliiton puolesta, jota heiltä ei olisi odottanut. Sensijaan ed. Setälä yhtyy täydellisesti ed. Helon ja minun perusteluihini. Niinkuin edustajat, jotka sattuvat olemaan paikoillaan, muistanevat, oli tärkein niistä perusteista, joilla vastustan kansainliittoon liittymistä, se, että kansainliiton perimmäinen ja tärkein tarkoitus on säilyttää maailmassa nykyinen riistoon perustuva status quo, suojella yhteiskuntaa työläisten vallankumousta vastaan. Ed. Setälä hyväksyy siis tämänkin, koska hän ei poikkeusta tehnyt.

Minä vielä kerran sanoisin, että kansainliitto, joka nyt näyttää syntyvän, on todella, niinkuin Jerome K. Jerome on sanonut, todellinen „rauhan hauta” ja sanottakoon ed. Voionmaan sanoin, se on „vakuutusyhtiö”, mutta se on paremmin vakuutusyhtiö porvarillisten oikeuksien turvaksi työläisiä vastaan kuin toisten porvarillisten valtioitten turvaksi toisia porvarillisia valtioita vastaan.

Ed. Setälä: Tarkoitukseni oli sanoa, että se kritiikki, josta puhuin, „melkoiseksi osaksi” oli oikea. En voi tarkalleen muistaa, kuinka sanani sattuivat, mutta tietenkään en ota allekirjoittaakseni jokaista yksityistä lausetta ed. Laherman lausunnossa, joka ei minulla edes tällä hetkellä ole esillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Voionmaa ed. Törmän kannattamana ehdottanut, että perustelujen toisen kappa-

leen loppulause hyväksyttäisiin ensimmäisen vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ehdotusta ed. Voionmaan ehdotukseksi. Samoin on ed. Laherma ed. Helon kannattamana ehdottanut, että esitys toisen vastalauseen mukaisesti hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Laherman ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksen suhteen ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään valiokunnan mietinnön ja ed. Voionmaan ehdotuksen välillä. Sen jälkeen asetetaan mietintö sellaisena kuin se on tässä äänestyksessä hyväksytty, vastaehdotukseksi ed. Laherman hylkäävää ehdotusta vastaan.

Äänestysmenettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken hyväksyy ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Voionmaan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 88 „jaa”- ja 69 „ei”-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ed. Voionmaan tekemän ehdotuksen.

Äänestys mietinnön ja ed. Laherman hylkäävän ehdotuksen välillä.

2) Ken hyväksyy ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Laherman ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 120 „jaa”-ääntä ja 38 „ei”-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ulkoasiainvaliokunnan mietinnön. Asia on loppuun käsitelty.

Seuraava täysi-istunto on kello 7 tänä iltana.

Täysi-istunto päätetään kello 4.55 i.p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

